

Таким чином, у Європі музеї вже не є закритими системами, як це було в ХХ столітті, але є частинами широких систем наукових, культурних та територіальних відносин. Користувачі - вже не просто споживачі культурних продуктів, але вони стають активними суб'єктами контенту та передачі інформації. Експерти сходяться на думці, що музей майбутнього буде або колективною інституцією, або взагалі не існуватиме. Створення експозицій та фондова робота буде розроблятися та створюватися разом з великими громадами, які її підтримуватимуть та обмінюватимуться рішеннями, своїми думками.

Ефективна робота з культурним надбанням, музеаліями вимагатиме не лише досконалого знання музейної справи, не лише науково-фондових навичок, але й комплексу володіння ІТ-технологіями, швидкого і адекватного їх застосування у культурному секторі. Фахівець, який зуміє «зловити тренд», відчувати, на що робити ставку, формуючи виставку чи експозицію, отримує багато переваг над тим, який матиме старі підходи до розуміння місці і ролі музею у цьому світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Google Arts&Culture. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/>
2. Internet usage statistics. The Internet Big Picture. World Internet Users and 2019 Population Stats. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>
3. Jewitt C. Digital technologies in museums: New routes to engagement and participation // Designs for Learning - Vol. 5(1-2). - 2012. - pp.74–93.
4. OpenGLAM Open Collections. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openglam.org/open-collections/>
5. Open Heritage. Explore iconic locations in 3D, discover the tools of digital preservation, and download the collection. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/project/cyark>
6. Simon Kemp. Digital in 2018: world's internet users pass the 4 billion mark. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>
7. Stefano Brusaporci. Digital Innovations in Architectural Heritage Conservation: Emerging Research and Opportunities. - Hershey: IGI Global. – 2017. – 233 pp.

*Іван СТАСЮК
Андрій НАГІРНЯК
(Львів, Україна)*

ПАМ'ЯТКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ ЧЕРНІГІВЩИНИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку України важливим напрямом роботи її органів державної влади залишається збереження та популяризація історико-культурної спадщини. Така діяльність є необхідною справою не лише з огляду на сьогоднішній день, але й побудови майбутнього більш успішного й культурно орієнтованого суспільства. Саме тому нещодавно був створений важливий документ – Державний реєстр нерухомих пам'яток України, до якого внесені культурні пам'ятки національного і місцевого значення. Саме на підставі використання інформації з нього і проведено дане дослідження.

Перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Чернігівської області, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України містить 80 об'єктів. Відразу зауважимо, що цей показник у декілька разів вищий порівняно з іншими обласними територіями, такими як Харківщина (34 об'єкти), Одещина (26 об'єктів), Дніпропетровщина (24 об'єкти),

Закарпаття (15 об'єктів). Детальний аналіз цього документу дає можливість об'єднати їх в окремі групи, більшою чи меншою мірою пов'язані між собою. Перше, що впадає у вічі – це явне переважаєння у видовій структурі пам'яток археології, а саме городищ: таких налічується загалом 19, що становить майже чверть від усієї кількості пам'яток. Наприклад, городище «Ялівщина» розкопане археологами на території Чернігова, датується II тис. - X ст. до н.е., IX ст. до н.е. – IV ст. н.е., IX - XIII ст. Тобто, ця пам'ятка археології дає сучасним людям уявлення про те, що дана територія була освоєна нашими пращурами давно й використовувалася ними для життя впродовж тривалого історичного періоду. У Городнянському районі Чернігівської області відомими є два городища – «Городище» і «Городок». Місцезнаходження першого – с. Гніздище, другого – с. Карпівка, урочище Городок. Обидва вони датуються IX ст. до н.е. – IV ст. н.е., водночас городище «Городок» є доказом перебування людей на цій території ще у V - IX ст.

На відміну від городищ, поселень національного значення на території Чернігівщини виявлено не так вже й багато – всього-навсього три. У Носівському районі у с. Дослідне археологами розкопане поселення, що отримало назву «Струга». Тут люди проживали впродовж тривалого періоду – від II тис. до н. е до X ст. до н.е., а також у IX ст. до н.е. - IV ст. н.е., IX-XIII ст. У с. Хотуничі Щорського району знаходиться поселення «Городок II» (II тис. до н.е. - X ст. до н.е.). Відомим серед фахівців є й поселення на території с. Сибереж Ріпкинського району, воно датується IX ст. до н.е. - IV ст. н.е., IX - XIII ст.

Свідченням дуже давнього освоєння та проживання людей на території Чернігівської області є група стоянок «Пушкарі» (20) у с. Пушкарі Новгород-Сіверського району. 1,5 млн. - 10 тис. років до н.е. – такий величезний історичний період життєдіяльності наших пращурів у цьому населеному пункті. Цілком достатнім доказом людської присутності на території Чернігівщини в часи сивої давнини є й група стоянок «Смячка» (20) (датується IX – VII тис. до н.е.) у с. Смяч того ж, Новгород-Сіверського району. Обидві групи стоянок відносяться до пам'яток історії, архітектури.

Набагато молодшими за віком є культові споруди Чернігівщини, причому на фоні інших культурних об'єктів їхня кількість є досить вражаючою. У самому Чернігові нерухомими пам'ятками культури національного значення вважаються комплекси споруд Троїцько-Іллінського (XI-XIX ст.) та Єлецького (XII-XVII ст.) монастирів. Успенський (XII-XVII ст.) та Троїцький (XVII ст.) собори також розташовані в обласному центрі. Крім них, до переліку важливих культурних об'єктів включено декілька споруд: Введенську церкву (XVII ст.), церкву Успіння Богородиці (1709 р.), Микільську церкву (1720 р.), Покровську церкву (1760 р.), Миколаївську церкву (1763 р.), Георгіївську церкву (1817-1827 рр.), а також ще одну Покровську церкву (1896 р.). Цілком очевидно, що названі храми репрезентують релігійне життя та архітектуру різних історичних періодів, починаючи з княжих часів й завершуючи добою перебування у складі Російської імперії.

До об'єктів релігійного культу, що є пам'ятками культурної спадщини Чернігівщини національного значення, віднесені келії (спеціальні кімнати чи будинки, в яких мешкають ченці монастиря) у Чернігові на вулицях князя Чорного, 1 (XVI-XVII ст.), Л. Толстого, 92е (XVII-XVIII ст.), дзвіниці Успенського та Троїцького соборів, хрещальня (будівля для здійснення обряду хрещення) та ризниця (місце у вівтарі або окреме приміщення при християнському храмі для зберігання богослужбового вбрання священнослужителів, перш за все риз і церковного начиння, зокрема священних посудин) Георгіївської церкви (20-ті рр. XIX ст.).

Досить чисельними на Чернігівщині пам'ятками національного значення є об'єкти цивільного призначення: будинки, садиби, палаци, комплекси споруд, господарські будівлі, захисні споруди. Вони «розповідають» нам, сучасним людям, про життя та діяльність видатних осіб певної історичної епохи, або про певні технічні винаходи, чи про освітні процеси. У садибах, наприклад, створили такі знані сьогодні постаті, як письменник, громадський діяч М. Коцюбинський,

кінорежисер, письменник О. Довженко, родина Лизогубів. Славиться Чернігівщина й палацово-парковим комплексом «Качанівка» (1824-1902 рр.) у с. Качанівка Ічнянського району. Він включає в себе не лише гарний палац з двома флігелями (північним та південним), але й споруди садово-паркового мистецтва – парковий та арковий містки, альтанку, скульптурну композицію «Геральдичні Леви» тощо.

Вихідці з Чернігівської області, що прославили у творах рідний край, героїчне і трагічне минуле своєї вітчизни були належним чином вшановані нащадками після смерті. До переліку пам'яток культурної спадщини національного значення, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, включені могили поета і байкаря Л. Глібова, письменника і громадського діяча, згадуваного вище М. Коцюбинського, кобзаря О. Вересая. А письменнику М. Гоголю у 1881 р. в м. Ніжин було встановлено пам'ятник.

Про далеке минуле Чернігівщини, матеріальне і духовне життя її пращурів переконливо свідчать також кургани й курганні могильники. У селах Богданівка та Курилівка археологами виявлені та розкопані кургани «Близнюки» (2) і «Висока Могила». Ці пам'ятки археології датуються II тис. до н.е. - X ст. до н.е., IX ст. до н.е. - IVст. н.е. На території Чернігова знаходиться ще одна пам'ятка археології – курган «Чорна Могила», який є культурним артефактом IX-XIII ст. Щодо курганних могильників Чернігівщини як пам'яток культурної спадщини національного значення, то таких налічується три, усі вони належать до княжих часів. Курганний могильник «Болдині Гори» датується IX-XIII ст., ті ж самі хронологічні межі притаманні для курганного могильника «Вигон» у с. Липове, а курганний могильник у с. Клонів характеризує духовну та матеріальну культуру русичів лише одного – X століття.

Кожна пам'ятка культури національного значення, що збереглася у задовільному стані до сьогодні, сама по собі вже є безцінним артефактом та, без перебільшення, важливою «цеглинкою» нашої історико-культурної спадщини. На фоні інших обласних територій перелік пам'яток національного значення Чернігівщини, поданий у Державному реєстрі нерухомих пам'яток України виглядає суттєво багатшим і достатньо репрезентативним. Даний документ містить не лише найважливіші кількісні характеристики культурних артефактів, але й їх видову різноманітність, вікові та територіальні параметри, окремі моменти історичного контексту. Він дає можливість усвідомити культурно-історичний розвиток краю та його роль у всеукраїнському масштабі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Реєстр пам'яток національного значення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245365203&cat_id=244910406

Наталія ТЕРЕС
(Київ, Україна)

З ДОСВІДУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ В РЕСПУБЛІЦІ БОЛГАРІЯ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЩИНИ С. КОЧЕРІНОВО ТА С. БАРАКОВО КЮСТЕНДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ)

З метою активізації туристичної діяльності в Болгарії впроваджується політика з розвитку індустріального туризму. Функціонування цього сегменту туристичного ринку передбачає як можливість відвідувати діючі виробництва, так і ті, де виробничий процес вже давно припинено. Це відкриває перспективу збільшення прибутків місцевих бюджетів і створення нових робочих